

YR KINGAFRYMIL

Yrkisorð

1. Byrjan:

- Les yrkingina ígjögnum nakrar ferðir. Tú kanst lesa hana hart, innantanna, teska, rópa, rappa, lurta eftir ella syngja hana.
- Kanna eftir, um torfær orð ella flækjasligir setningar eru í yrkingini.

2. Yrkjarin:

- Hvær hefur yrkt og nær?
- Hvat vita vit um yrkjaran, hvat hefur hann yrkt, og hvar stendur hendan yrkingin?

3. Kjarnin:

- Greið frá, hvær kjarnin í yrkingini er (innihaldið stýtt til fáar reglur).
- Tíð og stað: Hvar og nær fer yrkingin fram. Hvussu er har? Tað er ikki altíð lætt at síggja. Men viðhvørt fær ein kenstuna av tíðarskeiðinum og umhvørvinum.
- Frásøgufólk: Hvær sigur yrkingina? Verður yrkingin orðað gjögnum 1. persón (eg), 2. persón (tú) ella 3. persón (hann, hon, tað)?
- Huglagið: Hvussu er huglagið? Finn orð, sum lýsa huglagið.

4. Evni:

- Hvørji evni viðger yrkingin?

5. Bygnaður:

- Hvussu er yrkingin skipað?

- Er hon siðbundin ella modernað? Episk ella lyrisk?
- Finn rím, endarím, bókstavarím, endurtøkur.
- Hvønn yrkingabólk hoyrir yrkingin til? Er talan t.d. um fosturlandsyrking, kærleiksyrrking, sálm, kvæði ella náttúruyrking?

6. Myndir og samanberingar:

Tá ið vit greiða frá onkrum, brúka vit dømi:

Myndamál: „Tíðin rennur, sum streymur í á.“ „Tú ert mín rósa.“

Samanbering: „Hann fór sum ein rakett eftir vegnum.“ „Hon er løtt sum ein fjøður.“

7. Heitið:

- Sigur heitið á yrkingini nakað um innihaldið?
- Hvær er høvuðshugsanin í yrkingini? Minst til at kanna endan á yrkingini. Har sæst ofta ein samanumtøka ella ein niðurstøða.

8. Frásjón:

- Set yrkingina í frásjón.

9. Tín hugsan:

- Hvat heldur tú um yrkingina? Grundgev fyri tínum sjónarmiðum. Er yrkingin viðkomandi fyri okkum í dag? Hví? Hví ikki?

Rím: ljóðligt samsvar millum tvey ella fleiri orð.

Dømi um ymisk rím:

- **Endarím:** Endaorðini á reglunum ríma: „við ringi Karin gekk, í hálsbandi hann hekk“.
- **Hálvrím:** Tað, at bert sjálvljóð bera upp á rím: tók – bót.
- **Heilirím:** Tað at bæði sjálvljóð og eftirfylgjandi hjáljóð bera upp á rím: orð – norð.
- **Bókstavarím:** Tá ið fleiri orð byrja við sama hjáljóði: „bert er bróðurleyst bak“.
- **Krossrím:** Onnur hvør regla rímar A-B, A-B.

Endurtøkur verða brúktar í yrkingum fyri at leggja herðslu á og skapa rytmu:

„eg elski gul bløð ið eru dottin niður
eg elski trøini ið kasta tey frá sær“

Episk yrking: Frásøgukend yrking.

Lyrisk yrking: Kensluborin yrking, ið lýsir kenstur og huglag. Lyrikkur (eisini nevnt yrkingar ella poes) eru tekstir, har ið yrkjarin endurgevur tankar, kenstur, upplivingar og huglag. Ofta er eingin søgugongd. Lyrikkur hevur ofta eitt ríkt myndamál og er yrktur í eyðkendum og knøppum stíli við t.d. rími, rytmu og í ørindum. Hesir tekstir verða ofta frambornir ella lisnir í yrkingasøvnnum.

Siðbundin yrking: Er ofta ein yrking úr eldri tíð og er eyðkend av reglubundnum rímum.

Modernað yrking: Er ofta ein yngri yrking, ið er yrkt í fríum formi (fá ella eingi rím) og hevur ofta persónligt myndamál, eisini nevnt prosayrking.

Brotprosa: vanligur tekstur, skipaður soleiðis, at hann grafiskt sær út sum ein yrking.

Samanbering: „sum“ – „eins og“.

„Hann var sum ein kongur og høvdingur mætur.“
„Hann kendi seg eins og teir gomlu kappar“.